

Bruxelles, 5. ožujka 2026.
(OR. en)

6926/26

MAR 27
TRANS 112
JAI 300

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	4. ožujka 2026.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Strategija EU-a za luke

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2026) 112 final.

Priloženo: COM(2026) 112 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 4.3.2026.
COM(2026) 112 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Strategija EU-a za luke

{SWD(2026) 81 final}

1. UVOD

Luke su tisućljećima bile mjesta u koja su se slijevali ljudi, roba i ideje. Aktivnost u lukama dovela je do razvoja današnjih lučkih gradova, a promet iz luka širio se sve dalje i omogućio regionalnu i globalnu trgovinu. **Današnja industrijska snaga i izvozni kapacitet EU-a ovise o njegovoj integraciji u globalne trgovinske tokove.** Luke su važne za povezivanje europskog gospodarstva i međunarodnih tržišta. Ujedno su i od **ključne važnosti za otoke, obalne i najudaljenije regije, i trebale bi zadržati tu funkciju.**

Geopolitika je neizravan dio naših lanaca opskrbe, a luke su neophodne za **sigurnost i stratešku autonomiju Europe.** Trebalo bi povećati njihov kapacitet, potaknuti dekarbonizaciju i digitalizaciju te ojačati njihovu sigurnost, istodobno i u širim razmjerima. **Imaju značajnu ulogu u EU-ovoj opskrbi energijom, obrani i plavom gospodarstvu, ali i potencijal da budu središta nove industrije, čiste energije i inovacijskih klastera.**

Transformacija donosi prilike za luke i gospodarstvo EU-a. Međutim, suočavaju se i s novim opasnostima i problemima, od mreža organiziranog kriminala, kibernetičkih prijetnji i dronova do pitanja koja proizlaze iz stranog vlasništva i sve većeg tržišnog natjecanja s trećim zemljama. U vremenu u kojem globalne sile pokušavaju proširiti ili zaštititi svoje sfere utjecaja luke bi mogle postati bojište. Moramo ojačati njihovu ulogu konkurentnih trgovinskih čvorišta i podupirati ih kao kritičnu infrastrukturu za gospodarsku sigurnost EU-a i kao pružatelje javnih usluga za otpornost našeg društva.

Kroz **luke EU-a** prolazi više od 3,4 milijarde tona, odnosno 74 %, robe koja ulazi u Europu ili je napušta, i oko 395 milijuna putnika godišnje¹. EU-ove luke bilježe gotovo tri milijuna pristajanja godišnje, to jest 23 % ukupnih pristajanja u svijetu. Ostvaruju promet od oko 90 milijardi EUR godišnje i izravno zapošljavaju oko 423 000 ljudi (podaci za 2022.)². Transeuropska prometna mreža obuhvaća 283 morske luke, 223 luke unutarnjih plovni putova i 44 mješovite luke. Male i srednje luke pružaju važne usluge u najudaljenijim regijama, udaljenim područjima, na otocima i na visokospecijaliziranim tržištima. Lučki akteri uključuju lučke uprave, operatore terminala, operatore tegljača, pomorske peljare, pružatelje usluga opskrbe gorivom i lučkih uređaja za prihvata, koji nude usluge brodarskim i logističkim poduzećima i drugim dionicima.

U opsežnom postupku savjetovanja³ industrija, države članice i drugi dionici potvrdili su da je potrebno ojačati konkurentnost, podržati luke u energetskej tranziciji, poticati dekarbonizaciju, poboljšati sigurnost i otpornost, omogućiti pristup financiranju i luke učiniti sigurnijim mjestom za rad. Zbog raznolikosti luka, u smislu veličine, lokacije, tržišnih segmenata koje opslužuju, modela upravljanja i dionika, potreban je širok i fleksibilan pristup.

Na temelju lučke politike iz 2013. **EU sad radi** na uspostavi okvira za budućnost europskih luka. Strategija EU-a za luke objedinjuje postojeće i nove inicijative, pojednostavnjenje i smjernice za provedbu postojećeg zakonodavstva⁴.

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Maritime_transport_of_goods_-_annual_data

² <https://data.europa.eu/doi/10.2771/2333701>

³ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14659-Strategija-EU-a-za-luke_hr,

⁴ Strategija EU-a za luke usmjerena je na prometne aspekte morskih luka i luka unutarnjih plovni putova. Drugi sektori plavog gospodarstva, posebno turizam, ribarstvo i marine, obuhvaćeni su Europskim paktom o oceanima, Strategijom EU-a za održivi turizam i europskim strategijama za najudaljenije regije, obalne regije i otoke.

Strategija EU-a za luke: pet stupova

2. JAČANJE KONKURENTNOSTI, INOVACIJA I DIGITALIZACIJE

2.1. Održavanje globalne konkurentnosti

Ovom se Strategijom podupiru luke EU-a u održavanju i jačanju konkurentnosti. Težište je na inovacijama i digitalizaciji, poboljšanju veza sa zaleđem, zajedničkim prioritetima za financiranje sredstvima EU-a, regulatornom pojednostavljenju i razvoju novih poslovnih prilika.

Pomorska trgovina po svojoj je prirodi globalna. Luke EU-a stoga surađuju i natječu se s lukama svijeta, zbog čega su ti odnosi složeni i višedimenzionalni. Luke i poduzeća iz EU-a surađuju s lukama trećih zemalja u područjima kao što su čista energija i alternativna goriva te ulažu u inozemstvu u okviru globalnih logističkih lanaca. Te aktivnosti podupire nekoliko inicijativa EU-a i međunarodnih inicijativa.

Na konkurentnost u lukama utječu troškovi (uključujući energiju, radnu snagu, ulaganja koja podupire država) i netroškovni čimbenici (ponajprije mjerodavni standardi i propisi). Neujednačeni pravni okviri (za okolišne, socijalne i druge aspekte) i agresivne strategije ulaganja najviše otežavaju uspostavu jednakih uvjeta. Komisija se priprema za ažuriranje sustava EU-a za trgovanje emisijama u trećem tromjesečju 2026., nakon čega će uslijediti planirano preispitivanje Uredbe FuelEU Maritime. U tom će se ažuriranju, među ostalim, razmotriti potencijalni problemi u provedbi koji utječu na konkurentnost europskih luka, posebno rizik od preusmjerenja prometa u luke za prekrcaj izvan EU-a.

Osim cijena, kvaliteta usluge i učinkovite veze sa zaleđem i dalje su glavni čimbenici konkurentnosti luka. EU dodatno podupire taj sektor utvrđivanjem prioriteta za financiranje (vidjeti Prilog 1.). Unija svojim programima podupire ulaganja u veću održivost, konkurentnost, povezivost i otpornost⁵. Dodatne mjere koje se odnose na pomorsku proizvodnju i vodni promet predviđene su u Industrijskoj pomorskoj strategiji EU-a.

U određenim slučajevima EU osigurava i financijska sredstva za luke u zemljama kandidatkinjama, kao i za lučke projekte trećih zemalja o raznim elementima. Ovom Strategijom Komisija definira jasna načela (Prilog 1.) na temelju kojih će se **prednost davati uzajamno korisnim inicijativama u lukama trećih zemalja**. Komisija, ESVD, financijske

⁵ Komisija putem strategije Global Gateway i Ministarskog foruma za čistu energiju podupire inicijative kao što su Inicijativa za zelene pomorske koridore i čvorišta u okviru strategije Global Gateway i gospodarski koridor Indija – Bliski istok – Europa te projekte kao što su „Afričko brodarstvo spremno za budućnost” i potencijalne nove inicijative u okviru Pakta za Mediteran. Strateški pristup EU-a crnomorskoj regiji učvrstit će suradnju s trećim zemljama te multilateralnim organizacijama i financijskim institucijama i pritom očuvati konkurentnost EU-a.

institucije EU-a i države članice trebali bi primjenjivati ta načela u svojim inicijativama i poboljšati koordinaciju i razmjenu informacija u skladu s pravilima EU-a o tržišnom natjecanju.

Pristup lučkim tržištima trećih zemalja trebao bi se temeljiti na poštenim i nediskriminirajućim uvjetima za subjekte iz EU-a i partnerskih zemalja, a EU će posebno razmotriti treba li nastaviti odobravati pristup stranom tržištu u osjetljivim sektorima, kao što su lučke usluge, u kojima subjekti iz EU-a nemaju usporediv pristup u dotičnoj trećoj zemlji. **Komisija će primjenjivati načela ove Strategije u pregovorima o međunarodnim sporazumima i okvirima suradnje.** U pregovorima o sporazumu o slobodnoj trgovini i dalje će pokušavati zajamčiti pristup tržištima i, **zajedno s Europskom službom za vanjsko djelovanje (ESVD), surađivati s trećim zemljama na ostvarenju pravednih uvjeta ulaganja i pristupa poduzeća iz EU-a** lučkoj infrastrukturi i operacijama. Ponuditelji iz zemalja koje isključuju subjekte iz EU-a ili iz zemalja s kojima EU nije sklopio sporazume kojima se osigurava pravedan i nediskriminirajući pristup ne bi trebali imati neograničen pristup koncesijama i javnoj nabavi EU-a povezanim s lukama.

Naposljetku, **države članice i njihova tijela za normizaciju trebali bi imati vodeću ulogu u utvrđivanju globalnih tehničkih normi u relevantnim međunarodnim forumima, uključujući ISO. Komisija će poduprijeti ta nastojanja putem novog područja rada „Inovativne luke i terminali” u okviru Foruma na visokoj razini za europsku normizaciju**⁶.

2.2. Osiguravanje ekonomske sigurnosti luka EU-a

Budući da su vodeće u pomorskom prometu i logističkim lancima svijeta, europske luke privlače ulaganja. Iako su ulaganja dobrodošla i potrebna, ovisno o izvoru mogu uključivati sigurnosne rizike. Strano vlasništvo ili utjecaj na stratešku lučku imovinu može dovesti do legitimnih pitanja o dugoročnom usklađivanju s interesima gospodarske sigurnosti EU-a, posebno ako su uključeni akteri koji imaju potporu države. Komisija već rješava problem stranog utjecaja i nastoji zajamčiti gospodarsku sigurnost s pomoću nekoliko horizontalnih instrumenata⁷ kako bi osigurala da poduzeća koja primaju stranu državnu potporu ne steknu nepravednu konkurentsku prednost na unutarnjem tržištu EU-a.

U Zajedničkoj komunikaciji o jačanju gospodarske sigurnosti EU-a⁸ poziva se na odlučnije djelovanje EU-a u pogledu ograničavanja vlasništva, kontrole i rada visokorizičnih subjekata u kritičnoj infrastrukturi. Time se može smanjiti rizik od tehnološke ovisnosti ili ovisnosti o (visokorizičnim) dobavljačima. Može se spriječiti i pristup visokorizičnih subjekata inicijativama koje financira EU i poduprijeti razvoj pouzdanih dobavljača kritičnih potkomponenti.

Kako bi se osigurala dosljedna provedba pravila, Komisija će **izraditi smjernice za države članice za procjenu stranih ulaganja u skladu s međunarodnim obvezama EU-a.** To će se temeljiti na sustavnom pristupu koji uključuje sva relevantna lučka poduzeća u skladu s njihovom ulogom u ključnim lancima opskrbe, a posebno za luke obuhvaćene zahtjevima

⁶ https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/goods/european-standards/standardisation-policy_hr

⁷ Među ostalim Uredba o provjeri izravnih stranih ulaganja, Uredba o stranim subvencijama, Direktiva o otpornosti kritičnih subjekata i Direktiva NIS 2, koja obuhvaća i aspekte kibernetičke sigurnosti.

⁸ JOIN (2025) 977.

Uredbe o vojnoj mobilnosti. Utvrdit će se pragovi i kriteriji za strani utjecaj, kao što su utjecaj na strateške odluke, kontrola poslovanja i ovisnost o visokorizičnim dobavljačima opreme. Uslijedit će **okvir za mapiranje i praćenje stranih ulaganja u lukama EU-a**, u skladu s Uredbom o provjeri izravnih stranih ulaganja i Komunikacijom EU-a o gospodarskoj sigurnosti.

Iz obrambene perspektive, u skladu s Prijedlogom uredbe o vojnoj mobilnosti⁹, države članice trebale bi **sprečavati, ublažavati i uklanjati rizike povezane sa stranim vlasništvom i kontrolom strateške lučke infrastrukture s dvojnog namjenom i s njom povezanih operacija**. Države članice trebale bi provesti temeljitu procjenu relevantnih luka kako bi se ublažili rizici od stranog vlasništva, operativne kontrole i opreme visokorizičnih dobavljača. Nadalje, države članice trebaju uspostaviti okvire za pravodoban pristup ključnim prometnim resursima, uključujući luke, ako se alternativne mjere, kao što je ugovaranje, ne mogu primijeniti u zadanom roku. **Države članice trebale bi osigurati mogućnost stjecanja privremene javne kontrole ili prava na korištenje strateške infrastrukture, imovine ili opreme s dvojnog namjenom u skladu s nacionalnim pravom**. Komisija podsjeća da je važno brzo donijeti Prijedlog uredbe o vojnoj mobilnosti i poziva države članice da osiguraju potpunu i brzu provedbu potrebnih mjera.

2.3. Uvođenje inovacija u luke EU-a

Inovacije potiču učinkovitost i konkurentnost u cijelom lučkom sektoru. Šira primjena novih tehnologija kao što je umjetna inteligencija, u kombinaciji s potražnjom za inovativnim rješenjima za suočavanje s današnjim izazovima (održivost, energetska učinkovitost, sigurnost i zaštita), otvara vrata inovativnijim europskim rješenjima u lukama. Međutim, unatoč znatnom istraživanju i dugoročnom financiranju istraživanja i inovacija u EU-u, europska inovativna rješenja ne dopijevaju na šire tržište. Kako bi zajamčila uvođenje na tržište nakon pilot-faze, **Komisija će staviti veće težište na taj cilj u budućim inicijativama programa Obzor Europa, uključujući vodeći projekt „Luke budućnosti” s proračunom od 21 milijun EUR¹⁰**, kao i u predstojećim pozivima na podnošenje prijedloga u okviru programa Obzor Europa.

Radi potpore tom cilju Komisija će **ojačati tehnološko vodstvo Unije u korištenju alternativnih goriva, elektrifikaciji, projektiranju, modernizaciji opreme, energetske učinkovitosti i digitalizaciji, uključujući sustave za pretvorbu energije, kružnost i digitalna rješenja**. Nastojat će povećati i javno-privatnu suradnju u prioritetnim područjima unutar Okvirnog programa Obzor Europa za razdoblje 2028. – 2034. na temelju portfeljnog pristupa. U vodnom prometu to će se temeljiti na postignućima trenutačnog suprogramiranog **partnerstva za vodni promet s nultom stopom emisija** s ciljem **jačanja i proširenja djelovanja EU-a** u tom području kako bi se potaknule sinergije i učinak razmjera između dekarbonizacije, digitalizacije, automatizacije i kružnosti u širem vodnom ekosustavu.

Provedbom radionica i pružanjem tehničke pomoći BlueInvest¹¹ može pomoći u ispitivanju novih tehnologija, istraživanju tržišta, pružanju tehničke pomoći, prikupljanju sredstava i

⁹ COM(2025) 847 final.

¹⁰ U programu rada Obzora Europa za razdoblje 2026./27. promiče se provedba projekta „Luke budućnosti” u malim i srednjim lukama. Vodećim Strateškim planom za energetske tehnologije smanjuju se rizici povezani s tehnologijama obnovljivih goriva. U okviru programa Obzor 2020. i Obzor Europa izdvojeno je ukupno 218 milijuna EUR za potporu inovacijama u lukama.

¹¹ https://maritime-forum.ec.europa.eu/theme/investments/blueinvest_hr

prihvaćanju na tržištu, posebno za male i srednje luke. Osim toga, nova zajednica znanja i inovacija za vodni, morski i pomorski sektor i ekosustave u okviru Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT) integrirat će luke u „trokut znanja o inovacijama” između sveučilišta, istraživačkih institucija i poduzeća.

Sektorski dionici trebali bi **podupirati primjenu i distribuciju rezultata istraživanja koje financira EU, razmjenjivati najbolju praksu i razvijati partnerstva i nove poslovne modele koji nadilaze specifična/lokalna pitanja**. Trebali bi se baviti širim tržišnim zahtjevima, uključujući zahtjeve malih i srednjih luka. Države članice potiču se i da **pojednostavne postupke planiranja i izdavanja dozvola kako bi se omogućila brza primjena inovacija u lukama**.

2.4. Učinkovite i digitalne lučke operacije i logistički lanci

Povećanje prosječnog vremena čekanja u velikim lukama EU-a 2024.¹² pokazalo je da je pomorska povezanost sve više ograničena produktivnošću terminala i vezama sa zaleđem, a ne samo pristupom moru¹³. Neučinkovite željezničke veze i veze unutarnjim plovnim putovima u kombinaciji s većim plovilima i ograničenim prostorom usporavaju operacije. Jačanjem tih veza može se skratiti vrijeme provoza i smanjiti troškovi, poboljšati lanci opskrbe i poduprijeti trgovina unutar EU-a i s partnerima, uključujući sredozemne luke.

Europski pomorski prostor (EMS) ključna je sastavnica transeuropske prometne mreže. U **nadolazećem planu rada za EMS** koordinator za EMS će kao prioritet postaviti **razvoj održivih i zelenih čvorišta i veza za pomorski promet na kraćim relacijama te promicati suradnju među lukama, s težištem na manjim lukama, nadogradnju pomorske infrastrukture i integraciju sa željeznicom i prometom na unutarnjim plovnim putovima**. Kako bi dodatno poduprla promjenu načina prijevoza, Komisija će **postrožiti pravila o pristupu željezničkim uslužnim objektima**¹⁴ i predložiti **akcijski plan za prijevoz unutarnjim plovnim putovima za razdoblje 2028. – 2034.**, čiji će fokus biti i na lukama unutarnjih plovnih putova.

To trebaju dopuniti **države članice i dionici iz industrije, koji bi trebali dati veći prioritet vezama sa željeznicom i unutarnjim plovnim putovima u zaleđu**¹⁵. Sposobnost brze prilagodbe današnjim izazovima i reakcije na njih ključni je element konkurentnosti te bi stoga **koncesije za luke i ugovori o zakupu zemljišta trebali omogućiti dovoljnu fleksibilnost**. Države članice potiču se da **pojednostavne postupke prostornog planiranja i izdavanja dozvola kako bi se omogućio brz razvoj dodatnih područja za potrebe luka, uz zaštitu okoliša i zdravlja ljudi u skladu s predloženom uredbom o ubrzavanju procjena utjecaja na okoliš**¹⁶.

Digitalne aplikacije mogu optimizirati pristajanja u luke, skratiti vrijeme zadržavanja u luci, skratiti vrijeme čekanja i optimizirati korištenje resursa, kao i smanjiti emisije i poboljšati

¹² <https://www.beacon.com/resources/global-port-congestion-2024-year-in-review>

¹³ Drewry, *Ports & Terminals Insight*, 1. tromjesečje 2025., 28.2.2025.

¹⁴ http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2017/2177/oj

¹⁵ U skladu s Uredbom (EU) 2024/1679, člankom 29. Uredbe o željezničkom infrastrukturnom kapacitetu i primjenom odredaba o savjetovanju iz Uredbe o lučkim uslugama.

¹⁶ COM(2025) 0391 final.

sigurnost i zaštitu. Digitalne inicijative EU-a¹⁷ olakšat će postupke izvješćivanja i carinske postupke između poduzeća i državnih tijela. Osim toga, Instrumentom za povezivanje Europe u digitalnom sektoru podupire se uvođenje 5G tehnologija u lukama.

Razmjena podataka među poduzećima fragmentirana je i često ovisi o vlasničkom softveru. Bolja integracija sustava može poboljšati vidljivost lanca opskrbe bez potrebe za uvođenjem centraliziranih platformi, a štiti i postojeća ulaganja u IT. Komisija će **utvrditi smjernice EU-a za učinkovitu razmjenu podataka u prijevoznom lancu**, što će dopuniti mjere država članica¹⁸.

2.5. Funkcionalno unutarnje tržište i pošteno tržišno natjecanje

Funkcionalno unutarnje tržište konkurentna je prednost luka EU-a. Ono podupire i stratešku autonomiju Europe i štiti radna mjesta u lučkom sektoru. Trgovina i unutarnje tržište bili su glavne sastavnice EU-ove lučke politike iz 2013.¹⁹ Iako je primjetan napredak, nedosljedna provedba pravila jedinstvenog tržišta u državama članicama, razvoj struktura lučkog tržišta i spori postupci izdavanja dozvola ugrožavaju konkurentsku prednost EU-a.

Pravila EU-a o državnim potporama okvir su za financiranje luka u državama članicama i pružaju pravnu jasnoću, transparentnost i predvidljivost. Revidirana pravila o lukama i pomorskim vezama iz Odluke o uslugama od općeg gospodarskog interesa omogućuju državama članicama da učinkovitije podupiru manje luke na otocima te u obalnim i najudaljenijim regijama²⁰. Luke se moraju suočiti i s novim izazovima (sigurnost, kibernetička sigurnost, digitalizacija, vojna mobilnost i prekvalifikacija lučkih radnika za nove tehnologije) i financiranjem ulaganja u tu svrhu ne bi se smjelo narušavati tržišno natjecanje. Komisija trenutačno **preispituje Uredbu Komisije (EU) br. 651/2014 („Uredba o općem skupnom izuzeću”)**. U tom će kontekstu, prema potrebi i s obzirom na ishod javnog savjetovanja, Komisija procijeniti **je li potrebna izmjena pragova i pružiti dodatne smjernice** s primjerima i interpretativnim pojašnjenjima pravila Uredbe o općem skupnom izuzeću, među ostalim za ulaganja u lučku infrastrukturu. Zajedno s predstojećim smjernicama za kopneni i multimodalni promet, nova Uredba o skupnom izuzeću za promet olakšat će pružanje javne potpore objektima za multimodalni prijevoz koji se nalaze u morskim lukama i imaju željezničke veze ili veze unutarnjim plovnim putovima, čime će se poboljšati veze sa zaleđem.

Ugovori o koncesiji i najmu s operatorima lučkih terminala imaju ključnu ulogu u privlačenju kapitala i jačanju konkurentnosti europskih luka. Ti sporazumi pružaju okvir za dugoročna ulaganja, čime se lukama omogućuje da dobro posluju i odgovore na hitne društvene potrebe. Države članice i lučke uprave trebale bi nastojati postići **ravnotežu između povrata ulaganja za privatne operatore i odgovarajućih ugovornih obveza** (trajanje, transparentni i pravedni uvjeti za produljenje, klauzule o fleksibilnosti) kako bi se osigurala otpornost, sigurnost, zaštita i smanjenje emisija. Komisija će se pobrinuti da se u svim lukama EU-a primjenjuju pravila unutarnjeg tržišta.

¹⁷ Kao što su europsko okružje jedinstvenog pomorskog sučelja (EMSWe), elektroničke informacije o prijevozu tereta (eFTI) i predstojeća revizija Carinskog zakonika Unije.

¹⁸ U okviru Konzorcija za europsku podatkovnu infrastrukturu, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/policies/edic>.

¹⁹ COM(2013) 295 final.

²⁰ <http://data.europa.eu/eli/dec/2025/2630/oj>

Sve veća vertikalna integracija velikih pružatelja logističkih i brodarskih usluga mijenja tradicionalni lučki krajolik. Vertikalna integracija može poboljšati predvidljivost prometa i time poduprijeti dugoročne planove ulaganja, osigurati učinkovitost i inovacije u svim logističkim lancima, smanjiti transakcijske troškove i poboljšati kvalitetu usluge za korisnike. Istodobno bi trebalo očuvati učinkovito tržišno natjecanje među subjektima u skladu s primjenjivim protumonopolskim pravilima i pravilima EU-a o koncentracijama. Komisija će **preispitati smjernice EU-a o koncentracijama** kako bi pružila jasne i ažurirane smjernice o primjeni pravila EU-a o koncentracijama na horizontalne i nehorizontalne učinke koncentracija.

Glavne mjere

- *primjena vodećih načela za financiranje sredstvima EU-a i ulaganja u luke trećih zemalja (Prilog 1.)*
- *izrada smjernica za države članice s kriterijima za procjenu stranih ulaganja u luke u skladu s međunarodnim obvezama EU-a*
- *potpora digitalnoj i zelenoj transformaciji europskih luka inovacijama, promicanjem širenja, reproduciranja i većeg korištenja inovativne lučke opreme i tehnologija*

3. POTICANJE ENERGETSKE TRANZICIJE, ODRŽIVOSTI I ČISTE INDUSTRIJE

3.1. Luke kao pokretači energetske tranzicije

Budući da je oko 40 % robe koja kroz njih prolazi povezano s energijom, luke postaju strateška energetska i industrijska čvorišta.

Elektrifikacija luka: temelj dekarbonizacije

Oko 62 % ispitanih europskih morskih luka nudi opskrbu električnom energijom s kopna na jednom ili više vezova²¹, ali napredak je neujednačen²² i ograničenja kapaciteta i dalje su prisutna, a očekuje se da će se potražnja povećati²³. Komisija će nastaviti pratiti uvođenje opskrbe električnom energijom s kopna putem EMSA-e i Europskog informativnog portala za alternativna goriva. U predstojećem **Akcijskom planu za elektrifikaciju** Komisija će **uvesti nove mjere za potporu elektrifikaciji luka**. Osim toga, **promicat će veću transparentnost u određivanju cijena opskrbe električnom energijom s kopna** i bolje predviđanje potražnje.

Kako potražnja za električnom energijom u lukama bude rasla, bit će neophodan dostatan kapacitet mreže. **Države članice trebale bi podupirati bežične tehnologije i rješenja pametne mreže, digitalizirane postupke i bolje iskorištavanje postojeće mrežne imovine.** Trebalo bi ujedno promicati rješenja za upravljanje potražnjom, posebno za male i srednje luke. Revidiranim prijedlogom o TEN-E-u²⁴, zajedno s Uredbom o TEN-T-u, podupire se razvoj lučke infrastrukture i integracija energije iz obnovljivih izvora na moru. **Države članice trebale bi ojačati sinergije između mreža TEN-T i TEN-E te drugog planiranja elektroenergetske mreže, posebno za koridore za energiju iz obnovljivih izvora na moru.**

²¹ ESPO, [Environmental Report 2025 – EcoPorts in Sights 2025](#).

²² Uglavnom niskonaponska opskrba električnom energijom s kopna, dok je visokonaponska opskrba za veće brodove i dalje rijetka.

²³ <https://data.europa.eu/doi/10.2833/7036399>.

²⁴ COM(2025) 1006 final.

Predstojeći planovi razvoja odobalne mreže trebali bi u tom kontekstu uključivati potrebe na kopnu, što bi se trebalo odražavati i u nacionalnim planovima razvoja mreže na razini prijenosa i distribucije.

Izdavanje dozvola i ubrzano priključivanje na mrežu

Kad je riječ o odobalnim vjetroelektranama i plutajućim objektima, potrebni su veći i ojačani lučki objekti za sastavljanje, skladištenje i postavljanje, više fizičkog prostora i bolji priključci na mrežu. **Paketom mjera za europske mreže²⁵ i Smjernicama o učinkovitim i pravodobnim priključcima na mrežu²⁶ ubrzan će se priključivanje na mrežu za održive projekte**, među ostalim u lukama svih veličina. Inicijativa za transmediteransku suradnju u području obnovljive energije i čistih tehnologija (T-MED) poduprijet će održivu energetske povezanost sredozemnih luka. Putem nove platforme za planiranje distribucijske mreže EU-a i dijaloga s operatorima prijenosnih sustava, operatorima distribucijskih sustava i nacionalnim regulatornim tijelima razmjenjivat će se najbolja praksa za sekvenciranje izgradnje mreže, uključujući radne skupine s korisnicima mreže, među ostalim s lukama kad je riječ o planiranju mreže. U procjenama pojedinačnih slučajeva **države članice trebale bi pretpostaviti²⁷ i da je infrastruktura za prijenos i distribuciju električne energije, uključujući opskrbu električnom energijom s kopna u lukama, od prevladavajućeg javnog interesa, te stoga pojednostavniti uvođenje mreža u lučkim područjima.**

Luke kao čvorišta za proizvodnju raznih vrsta goriva i opskrbu njima

U regulatornom okviru EU-a²⁸ i Planu ulaganja u održivi promet naglašava se uloga luka u uvođenju čistih goriva. Iako se pristupom koji uključuje razne vrste goriva osiguravaju fleksibilnost i otpornost, neizvjesna potražnja za gorivima odgađa ulaganja te je stoga važno uskladiti te dvije tržišne sile. Dok se u inicijativi FuelEU Maritime i mjerama koje se promiču u Industrijskoj pomorskoj strategiji EU-a razmatra aspekt potražnje, kad je riječ o ponudi, **Komisija će u kontekstu predstojećeg Paketa za energetske uniju razmotriti kako promicati dostupnost održivih goriva u lukama.** U predstojećoj reviziji Uredbe o infrastrukturi za alternativna goriva²⁹ **razmotrit će se mjere za ubrzavanje uvođenja infrastrukture za alternativna goriva u pomorskom prometu.** Istodobno bi pravila o opskrbi gorivom iz obnovljivih izvora i niskougljičnim gorivom trebala biti usklađena u cijelom EU-u s Direktivom EU-a o energiji iz obnovljivih izvora kako bi se izbjegle razlike i narušilo tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu EU-a. Uz pomoć učinkovite baze podataka Unije međunarodna broderska društva moći će pratiti obnovljiva i niskougljična goriva, čime će se omogućiti pouzdan sustav certifikacije i sljedivosti na razini EU-a kojim se učinkovito ublažavaju rizici od nepravilnosti i prijevara.

Pakt za Mediteran pridonijet će većem korištenju niskougljičnih i obnovljivih goriva u pomorskom prometu i zaštiti konkurentnosti luka EU-a. Znatna i namjenska sredstva za financiranje dekarbonizacije mogu se mobilizirati prihodima iz sustava EU-a za trgovanje emisijama (ETS EU-a) koje države članice EU-a prodaju na dražbi nakon proširenja sustava

²⁵ Paket mjera za europske mreže, COM(2025) 1005 final.

²⁶ Obavijest Komisije „Smjernice za učinkovita i pravodobna priključenja na mrežu” (C/2025/6703).

²⁷ COM(2025) 1007 final.

²⁸ Uključujući Uredbu o infrastrukturi za alternativna goriva, Uredbu o inicijativi „FuelEU Maritime”, uključivanje pomorskog prometa u sustav EU-a za trgovanje emisijama te Uredbu o TEN-T-u i Uredbu o TEN-E-u.

²⁹ <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1804/oj>

na pomorski sektor. Budući da su države članice zakonski obvezne koristiti prihode od ETS-a EU-a za ulaganja u klimatske mjere, Komisija **snažno potiče države članice da dio prihoda iz ETS-a izdvoje** za ulaganja u dekarbonizaciju pomorskog prometa u cijelom pomorskom klasteru u Europi³⁰. Kako bi se maksimalno povećao učinak i postigla sinergija na razini EU-a, među ostalim između brodovlasnika, brodogradilišta, dobavljača tehnologije i goriva te lučkih dionika, Komisija će **koordinirati aktivnosti država članica i olakšati razmjenu najbolje prakse**, uključujući eventualno izdavanje smjernica.

Radi lakšeg planiranja ulaganja **Savez za obnovljiva i niskougljična goriva (RLCF)** do kraja 2026. **procijenit će infrastrukturni kapacitet i buduće potrebe za opskrbom obnovljivim i niskougljičnim gorivima u lukama i prema njima**. Nadalje, RLCF će potaknuti rasprave između brodovlasnika, industrije održivih goriva i financijskih institucija kako bi se unaprijedila proizvodnja i opskrba obnovljivim i niskougljičnim gorivima u sektoru vodnog prometa. Luke mogu biti ključne za doline vodika³¹ jer su prekogranični terminali za uvoz vodika uključeni u TEN-E. Komisija će u okviru Zajedničkog poduzeća za čisti vodik **početkom 2026. naručiti studiju za potporu svojim aktivnostima u Koaliciji globalnih luka za vodik** u Ministarskom forumu za čistu energiju.

Industrijski klasteri i dijeljenje energije u lučkim područjima

Luke su ključni pokretači europske industrije koja se temelji na čistoj energiji. Međutim, fragmentirano planiranje, slaba koordinacija među lukama i s industrijskim klasterima, kao i nesigurnost buduće potražnje za energetsom infrastrukturom mogu usporiti ulaganja i smanjiti učinkovitost sustava. **Komisija poziva države članice da podrže strukturiranu suradnju između luka i lokalnih industrijskih klastera** poticanjem uvođenja obnovljivih izvora energije, dijeljenja energije, ponovne uporabe otpadne topline, rješenja za skladištenje i razvoja energetskih zajednica usmjerenih na luke te integracije s lokalnim mrežama grijanja i hlađenja. Komisija će **podupirati partnerstva s lukama, lokalnim tijelima i industrijskim klasterima**. **Potprogramom Prelazak na čistu energiju u okviru programa LIFE** financirat će se projekti kojima se promiče lokalna energetska suradnja, a luke se mogu prijaviti na pozive na podnošenje prijedloga planirane za proljeće 2026. i 2027.

Komisija **potiče veću suradnju između luka, energetskih poduzeća, mrežnih operatora i lokalnih tijela** te je spremna pružiti neformalne smjernice o protumonopolskim pitanjima³², uzimajući u obzir Smjernice Komisije o sporazumima o horizontalnoj suradnji³³. Komisija će **organizirati niz radionica za luke** o praktičnoj primjeni ključnog zakonodavstva EU-a u području energije, integraciji obnovljivih izvora energije, energetskoj učinkovitosti, zelenom vodik u i alternativnim gorivima³⁴ te o uvođenju tehnologija na moru i tehnologija s nultom neto stopom emisija, uključujući upravljanje CO₂ i njegovo skladištenje.

³⁰ Kao što su proizvodnja i veće korištenje održivih goriva, poboljšanje energetske učinkovitosti brodova, obnova flote, ulaganja u inovativne čiste morske tehnologije te održiva infrastruktura i opskrba električnom energijom s kopna u lukama.

³¹ Od 2019. potporu u iznosu od 253 milijuna EUR dobio je 21 projekt. [Partnerstvo za čisti vodik, studija o vodik u lukama i industrijskim obalnim područjima](#).

³² To je učinjeno u predmetu AT.40976 – APM Terminals, dopis s uputama od 9. srpnja 2025. (COM/2025/4523 final).

³³ (2023/C 259/01).

³⁴ Uključujući biogoriva i obnovljiva goriva nebiološkog podrijetla.

3.2. *Jačanje okolišne održivosti i pojednostavnjenje postupaka izdavanja dozvola*

Luke su i ključni gospodarski aduti i okolišno osjetljiva područja³⁵, što zahtijeva usklađivanje konkurentnosti sa zaštitom okoliša i dekarbonizacijom. Pravnim okvirom EU-a³⁶ nastoji se postići ta ravnoteža, među ostalim predviđanjem posebnih fleksibilnosti u slučajevima prevladavajućeg javnog interesa. Dodatnim politikama EU-a podupiru se smanjenje onečišćenja, obnova ekosustava, prirodna rješenja i održivo plavo gospodarstvo. U Europskom paktu o oceanima³⁷ i Strategiji za otpornost vodoopskrbe prepoznata je uloga luka u zaštiti morskih ekosustava, kao i u Okvirnoj direktivi o morskoj strategiji i okviru Uredbe EU-a o taksonomiji³⁸. Kako bi potaknula konkurentnost u EU-u, Komisija će **poduzeti nekoliko mjera za pojednostavnjenje regulatornog opterećenja** i zaštitu okoliša. Komisija će **revidirati Delegirani akt o taksonomiji klimatski održivih djelatnosti kako bi se poboljšala upotrebljivost kriterija tehničke provjere te kako bi ih se pojednostavnilo i ažuriralo u skladu s političkim, zakonodavnim i tehnološkim promjenama.**

Na temelju predložene uredbe o ubrzavanju procjena utjecaja na okoliš³⁹ ubrzat će se procjene, i to digitalizacijom, skraćenim rokovima, kombiniranim procjenama i jedinstvenim kontaktnim točkama. **Za projekte dekarbonizacije luka od strateške važnosti za EU korisno bi bilo prešutno odobravanje te davanje prioriteta tim projektima u postupovnim i pravosudnim aspektima.**

Akcijski plan RESourceEU podupire to da luke postanu strateška središta za kružne aktivnosti kao što su recikliranje velikih količina metalnog otpada ili kompozitnih materijala te napredna obrada i recikliranje materijala, koji se temelje na čistoj energiji⁴⁰. Zbog prelaska na čista goriva mijenjaju se tokovi opasnog otpada i potrebni su odgovarajući objekti za prihvati. Revidiranom Okvirnom direktivom o vodama⁴¹ državama članicama omogućuje se fleksibilnost u odobravanju projekata s kratkoročnim učincima ili aktivnosti kojima se pogoršava kemijsko stanje vodnih tijela bez povećanja ukupnog onečišćenja⁴². Komisija će 2026. izdati dodatne smjernice o izdavanju dozvola na temelju Okvirne direktive o vodama. **Države članice trebale bi, prema potrebi, iskoristiti odredbe Okvirne direktive o vodama koje se odnose na razvoj luka i osigurati pravodobnu provedbu novih pravila o okolišu u pogledu onečišćenja mora uzrokovanog pomorskim prometom u lukama.**

Države članice potiču se da u provedbi svojih nacionalnih energetske i klimatskih planova i nacionalnih programa kontrole onečišćenja zraka pozornost posvete emisijama stakleničkih plinova i onečišćujućim tvarima u zraku u lukama. Utvrđivanje i procjena izvora emisija i drugih onečišćujućih tvari zahtjevni su zbog složenosti lučkih aktivnosti⁴³. Projekti koje financira EU pokazali su da postoji potreba za dogovorenim pristupom,

³⁵ <https://data.europa.eu/doi/10.2832/3479075>.

³⁶ Temelji se na Direktivi o staništima i Direktivi o pticama, Direktivi o kvaliteti zraka, Uredbi o obnovi prirode i dopunjen je Direktivom o prostornom planiranju morskog područja i Okvirnom direktivom o morskoj strategiji.

³⁷ Europski pakt o oceanima, COM(2025) 281 final.

³⁸ http://data.europa.eu/eli/reg_del/2021/2139/oj (naročito djelatnost 6.16.).

³⁹ COM(2025) 0391 final.

⁴⁰ Akcijski plan RESourceEU, COM(2025) 945 final.

⁴¹ <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj>

⁴² Na primjer, premještanje već onečišćene vode ili sedimenata.

⁴³ Nedostatak podataka o kvaliteti zraka: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/maritime-transport-2025>.

zajedničkom metodologijom i primjenom. Komisija će **nastojati postići dosljednije mjerenje emisija i izvješćivanje o njima u lukama**, uz potporu daljnjih istraživanja i inovacija.

Glavne mjere

- *ubrzavanje postupaka izdavanja dozvola i postupaka procjene za strateške projekte u području energije, recikliranja i dekarbonizacije povezane s lukama u okviru Paketa mjera za europske mreže i skupnog paketa o okolišu*
- *ubrzavanje elektrifikacije luka, osiguravanje pravodobnog i nediskriminirajućeg pristupa mrežama*
- *promicanje partnerstava za energetske suradnje u lučkim područjima i oko njih za održivu uporabu energije, uključujući vodik*

4. ZAŠTITA I SIGURNOST LUKA

4.1. Unutarnja sigurnost

Promjenjivo geopolitičko okruženje intenziviralo je terorizam, sabotaže, organizirani kriminal i korupciju te dovelo do kibernetičkih/hibridnih prijetnji i prijetnji zračnih i podvodnih dronova. Sve veći raspon sabotaža i hibridnih djelovanja Rusije ispod praga oružanog napada sve više sliči terorizmu pod državnim pokroviteljstvom. Regija Baltičkog mora i njezine luke i dalje su posebno izložene ruskim aktivnostima hibridnog ratovanja. Pravni okvir EU-a i nacionalni pravni okviri za borbu protiv terorizma i hibridnog ratovanja trebali bi se sustavno primjenjivati i prema potrebi preispitivati⁴⁴. Potrebna je suradnja među relevantnim tijelima kako bi se dodatno ojačala borba protiv izbjegavanja mjera ograničavanja i poduprle djelotvorne reakcije EU-a.

Komisija će **ažurirati postojeće smjernice** za zakonodavstvo o pomorskoj sigurnosti kako bi se **na odgovarajući način obuhvatile sve relevantne prijetnje**, uključujući kibernetičke i hibridne prijetnje, nezakonitu trgovinu i zlonamjernu upotrebu nevojnih dronova, uz pomoć agencija kao što su Europska agencija za pomorsku sigurnost (EMSA) i Agencija EU-a za kibersigurnost (ENISA). **Kako bi se zajamčila sigurnost luka na globalnoj razini od takvih prijetnji, Komisija će surađivati s državama članicama EU-a na izradi ažuriranih međunarodnih smjernica u okviru Međunarodne pomorske organizacije (IMO)**. Potrebno je bolje prikupljanje i analiza podataka kako bi se uklonili rizici od terorističkih prijetnji i organiziranog kriminala kad je riječ o nezakonitoj trgovini putem putničkih terminala i komercijalnog pomorskog prijevoza. Lučki radnici moraju biti bolje osposobljeni i zaštićeni kao partneri u borbi protiv organiziranog kriminala, kibernetičkih i hibridnih prijetnji.

U ProtectEU: europskoj strategiji unutarnje sigurnosti⁴⁵ naglašava se kako su luke postale glavne mete vanjskih prijetnji te se predviđaju sigurnosna rješenja u pomorskom sektoru kako bi se moglo nositi s problemom dronova i sabotaža na podmorskim kabelima i poboljšati sigurnost luka i lanca opskrbe, uključujući susjedne zemlje. **Strategija pomorske sigurnosti EU-a** bavi se otpornošću i zaštitom luka kao kritične pomorske infrastrukture. Kako bi se suzbila infiltracija kriminala, Komisija će 2026. **predstaviti Strategiju EU-a za borbu protiv korupcije** na temelju Direktive o borbi protiv korupcije.

⁴⁴ Komunikacija o istočnim regijama EU-a koje graniče s Rusijom, Bjelarusom i Ukrajinom, COM(2026) 82 final.

⁴⁵ COM(2025) 148 final.

Europski savez luka bori se protiv trgovine drogom i organiziranog kriminala okupljanjem tijela za izvršavanje zakonodavstva, carinskih tijela, lučkih uprava i industrije. Suradnjom, razmjenom najbolje prakse i utvrđivanjem operativnih nedostataka jača otpornost luka. Na temelju tog rada **Komisija će predložiti okvir EU-a za sigurnosne provjere lučkih radnika. Rad na sigurnosti proširit će se i na luke unutarnjih plovni putova, uključujući one koje nisu obuhvaćene ISPS Pravilnikom, u suradnji s komisijama za rijeke. Komisija će objaviti primjere najbolje prakse za sprečavanje trgovine drogom i istražiti mogućnosti za daljnju suradnju sa zemljama kandidatkinjama.**

Kontaminaciju tereta i infiltraciju kriminala potrebno je otkriti i spriječiti već u ishodišnim lukama izvan EU-a. Za to je potrebno da **Komisija i ESVD zajednički razviju regionalne okvire za suradnju s trećim zemljama na poboljšavanju sigurnosti luka, na temelju zajedničke odgovornosti i, ako je moguće, uz potporu strategije Global Gateway ili drugih instrumenata suradnje. U tom će se kontekstu provesti ciljane procjene visokorizičnih luka trećih zemalja kako bi se utvrdili i uklonili sigurnosni nedostaci, poboljšala razmjena informacija i, ako ozbiljni nedostaci ostanu neriješeni, predvidjeli mogući odgovori.** Taj sustav može doprinijeti izgradnji pouzdanog partnerstva s trećim zemljama u borbi protiv sigurnosnih prijetnji u lukama.

Bolje usklađivanje carinskih provjera u lukama EU-a i bolji sigurnosni protokoli u cijelom svijetu mogu zaštititi stranke EU-a i kritičnu infrastrukturu s pomoću instrumenata kao što je zabrana utovara. Komisija će **raditi na javno-privatnoj razmjeni informacija između carine i pomorskih logističkih poduzeća o trgovini drogom i nezakonitoj trgovini. Osim toga, Komisija je spremna procijeniti u kojoj se mjeri protumonopolskim instrumentima može poduprijeti primjena smjernica ili najbolje prakse koje je razvio Europski savez luka.** U skladu s prijedlogom carinske reforme EU-a novo Carinsko tijelo EU-a i Centar EU-a za carinske podatke omogućit će carinskim i drugim tijelima za izvršavanje zakonodavstva da provode analize rizika na razini EU-a i suzbijaju probleme u međunarodnim lancima opskrbe, uključujući e-trgovinu, djelotvornim kontrolama i provjerama sukladnosti.

Osim toga, Komisija podupire države članice u provedbi strogih sanitarnih i fitosanitarnih mjera u lukama. Komisija je predana poboljšanju tih mehanizama i poziva države članice da ojačaju i poboljšaju mjere kontrole uvezene robe. Države članice **trebale bi kao prioritet postaviti provedbu zakonodavstva o pomorskoj sigurnosti, primjenjivati najbolju praksu koja se razmjenjuje u okviru javno-privatnog partnerstva Europskog saveza luka za borbu protiv organiziranog kriminala (uključujući trgovinu drogom) i korupcije te poraditi na sigurnosti luka u cjelini, osiguravanjem dovoljno osoblja koje radi na sigurnosti i ključnih ulaganja.**

4.2. Jačanje otpornosti i pripravnosti luka i logističkih mreža

Opasnosti uzrokovane klimatskim promjenama, kao što su podizanje razine mora, obalne oluje i suše te degradacija okoliša, dovode do povećanog rizika od poplava i prodora slane vode, što utječe na plovidbenost, stanje lučke infrastrukture te pouzdanost, učinkovitost i sigurnost lučkih operacija i pristaništa. Kako bi poduprla države članice u planiranju pripravnosti i otpornosti, **Komisija će 2026. predložiti europski integrirani okvir za otpornost na klimatske promjene.**

Države članice dužne su donijeti i provesti nacionalne strategije i planove prilagodbe⁴⁶. S obzirom na njihovu ranjivost i stratešku važnost, **luke bi trebale izraditi vlastite planove za jačanje otpornosti na klimatske promjene**. Ti bi planovi trebali pomoći i u borbi protiv degradacije okoliša. Pri izgradnji novih ili obnovi postojećih luka te razvoju infrastrukture i operativnom razvoju sučelja s logističkim mrežama trebalo bi primjenjivati smjernice za prilagodbu infrastrukture na klimatske promjene i načela integrirane otpornosti na klimatske promjene. **Razmjena najbolje prakse u pogledu mjera za otpornost na klimatske promjene u lukama** olakšat će se u okviru europskog pomorskog prostora.

Nesreće i ciljani napadi velika su prijetnja infrastrukturi EU-a. Prometna mreža je protočna samo onoliko koliko i njezina najslabija karika, i stoga su dostatna redundancija i alternativne veze u mreži TEN-T izvanredno važni za zaštitu lanaca opskrbe, sprečavanje sistemskih gospodarskih šokova i osiguravanje vojne mobilnosti i obrambene spremnosti. Kako bi se **luke** zaštitile od prirodnih nepogoda i opasnosti uzrokovanih ljudskim faktorom, države članice trebale bi ih **uključiti u provedbu Direktive o otpornosti kritičnih subjekata (Direktiva CER)**⁴⁷. Planirane smjernice za kritične subjekte olakšat će njihovu zaštitu i povećati sigurnost osoblja. U skladu sa Strategijom za Uniju pripravnosti nadležna tijela trebala bi pomoći u kvalitetnom informiranju stanovništva u blizini lučkih područja o potencijalnim rizicima kako bi se omogućilo da građani na odgovarajući način reagiraju u slučaju incidenta.

Koordinator za EMS pomagat će u planiranju otpornosti pomorskih veza i povezanosti sa zaleđem zajedno s drugim koordinatorima za europske prometne koridore. Nadalje, interoperabilnost luka unutar željezničkog sustava EU-a te postizanje „dobrog plovnog statusa” unutarnjih plovnih putova do 2030. trebali bi biti prioriteti za države članice. To uključuje povećavanje otpornosti unutarnjih plovnih putova te smanjivanje problema koji proizlaze iz ograničenih željezničkih kapaciteta, uskih grla na terminalima i granicama te loše koordinacije među upraviteljima infrastrukture.

Ometanje i lažni signali GNSS-a sve su češći u Baltičkom, Crnom i Sredozemnom moru te mogu uzrokovati sudare na moru i u lukama. Novi sustav OSNMA za autentifikaciju poruka sustava Galileo i služba za praćenje ometanja radijskih frekvencija, kako je predviđena u predloženom Europskom fondu za konkurentnost (ECF) pomoći će u borbi s tom, sve većom, prijetnjom⁴⁸.

Države članice trebale bi osigurati da se kritičnom robom rukuje i da se ona skladišti u skladu sa zahtjevima za vojnu mobilnost, Strategijom EU-a za stvaranje zaliha⁴⁹ **i sustavom sigurnosti opskrbe u skladu s Programom za europsku obrambenu industriju.** Luke, posebno manje, važne su za spremnost EU-a, pri čemu je bitno da države članice **optimiziraju popisivanje, razmjenu informacija i koordinaciju kako bi stvorile i zaštitile zalihe te smanjile poremećaje na najmanju moguću mjeru.** Akcijski plan za dronove i protudronsku zaštitu⁵⁰ sadržava paket instrumenata koji uključuje testiranje otpornosti kritične

⁴⁶ Članak 5. stavak 4. Uredbe (EU) 2021/1119, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj>.

⁴⁷ <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>

⁴⁸ Svemirski sustavi za promatranje Zemlje kao što je Copernicus mogu doprinijeti praćenju sigurnosti luka.

⁴⁹ COM(2025) 528.

⁵⁰ COM(2026) 81 final.

infrastrukture na stres, bolje informiranje o stanju u pomorstvu i koordinaciju spremnosti za obranu od dronova.

Države članice trebale bi zaštititi i ojačati ranjivu infrastrukturu, sredstva i opremu, ukloniti uska grla te intenzivirati rad na jačanju svoje kritične infrastrukture. Države članice trebale bi osigurati dovoljnu redundanciju i kapacitet za prevladavanje kratkoročnih i srednjoročnih poremećaja u svojem logističkom lancu i opskrbi kritičnom robom, a posebno kako bi se omogućilo da najranjiviji čvorovi u sustavu vojne mobilnosti dosegnu odgovarajuće razine operativnosti.

4.3. Digitalna autonomija za gospodarsku sigurnost

Lučki digitalni sustavi, sustavi za upravljanje prometom i logističke platforme postaju strateška infrastruktura. Tko kontrolira podatke kontrolira i promet. Pri razmjeni podataka mogu se otkriti povjerljive poslovne informacije korisnika luke, a česta je i ovisnost o stranom hardveru i softveru, pri čemu se velik dio podataka Unije pohranjuje izvan EU-a. Kriminalci i neprijateljski državni akteri sve više iskorištavaju inherentne ranjivosti digitalnih sustava i procesa za trgovinu drogom i kibernetičke napade.

Kibernetička sigurnost zahtijeva ciljano djelovanje, a s druge strane EU mora osigurati digitalnu suverenost nad podacima na kojima se temelji civilni i vojni prijevoz. To podrazumijeva sigurna rješenja za automatizaciju, infrastrukturu u oblaku i računalnu infrastrukturu, upotrebu umjetne inteligencije i povezivosti sljedeće generacije (5G/6G, GNSS) kako bi se izbjegao bilo kakav oblik prisile, imajući u vidu njezinu jedinstvenu sposobnost da ispuni stroge zahtjeve u pogledu kratke latencije i velike propusnosti za potporu uslugama koje su ključne za misiju.

EU-u su potrebni i osposobljeni operateri i radnici koji su svjesni svoje ključne uloge u osiguravanju pravilnog funkcioniranja mreža kritične infrastrukture EU-a. Uz Industrijsku pomorsku strategiju, novi naglasak na digitalnoj autonomiji pružit će poduzećima i poduzetnicima iz EU-a mogućnosti za razvoj i uvođenje digitalnih rješenja budućnosti za otkrivanje i suzbijanje kriminalnih aktivnosti.

Kako bi se ojačala digitalna autonomija luka u tekućem višegodišnjem financijskom okviru, **Komisija će podupirati istraživačke i razvojne inicijative za osiguravanje razmjene i pohrane podataka za luke i dionike duž multimodalnih logističkih lanaca.** Zajedno s državama članicama, prometnim i logističkim sektorom i informatičkom industrijom Komisija će **promicati i podupirati rješenja za suverenitet EU-a nad podacima koji su važni za ključan civilni i vojni prijevoz te će uspostaviti suradnju sa zemljama istomišljenicama.**

4.4. Kibernetička sigurnost

Složena infrastruktura luka i sve veća digitalizacija sa sobom nose znatne kibernetičkosigurnosne⁵¹ rizike za lance opskrbe i kritičnu infrastrukturu EU-a, uključujući zabrinutost zbog visokorizičnih dobavljača koji kontroliraju ključne sustave. Provedba se podupire uz pomoć Smjernica Agencije Europske unije za kibernetičku sigurnost (ENISA) za upravljanje kibernetičkim rizicima za luke⁵² i Smjernica Europske agencije za pomorsku

⁵¹Pomorska kibernetička sigurnost obuhvaćena je Direktivom NIS 2 i Aktom o kibernetičkoj solidarnosti, a na međunarodnoj razini ISPS Pravilnikom Međunarodne pomorske organizacije.

⁵² <https://www.enisa.europa.eu/publications/guidelines-cyber-risk-management-for-ports>.

sigurnost (EMSA) za rješavanje pitanja kibernetičke sigurnosti na brodovima⁵³. Komisija će nastaviti surađivati s IMO-om na uspostavi usklađenih globalnih standarda kibernetičke sigurnosti za pomorski sektor u obliku neobveznog Kodeksa o kibernetičkoj sigurnosti. ENISA će ažurirati Smjernice za upravljanje kibernetičkim rizicima za luke tako što će u njih uključiti najsuvremenije mjere i novine u politikama EU-a, kao što je Direktiva NIS 2.

Komisija će zajedno sa Skupinom za suradnju u području sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava i ENISA-om provesti **koordiniranu procjenu rizika za kibernetičku sigurnost luka na razini Unije kako bi identificirala takve rizike i preporučila mjere ublažavanja**. U reviziji Akta o kibersigurnosti Komisija predlaže pouzdan okvir za sigurnost lanca opskrbe IKT-om. Na temelju procjene sigurnosnog rizika na razini Unije to bi omogućilo uvođenje razmjernih ograničenja za visokorizične dobavljače u našoj kritičnoj infrastrukturi. Komisija će u lukama provoditi koordinirane vježbe i testiranja spremnosti sa specifičnim scenarijima rizika za kibernetičku sigurnost.

Kako bi se razmjenjivale informacije i najbolje prakse, Komisija je uvijek spremna surađivati s državama članicama u okviru **posebnog foruma za tijela država članica za kibernetičku sigurnost i pomorska/lučka tijela**, po uzoru na Skupinu za suradnju u području sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava, osnovanu na temelju članka 14. Direktive (EU) 2022/2555. To bi moglo obuhvaćati kibernetičke prijetnje, incidente, ranjivosti, izbjegnute incidente, informiranje, osposobljavanje, vježbe i vještine, izgradnju kapaciteta, standarde i tehničke specifikacije, s posebnim naglaskom na malim i srednjim lukama. Tražit će se sudjelovanje ENISA-e, EMSA-e i relevantnih dionika te koordinacija s javno-privatnim partnerstvima, kao što je Europski centar za analizu razmjene pomorskih informacija (EM-ISAC), i regionalnim inicijativama kao što je Centar za pomorsku sigurnost Crnog mora. U skupnom digitalnom paketu predlaže se uspostava jedinstvene ulazne točke za obvezno prijavljivanje kibernetičkih incidenata.

Glavne mjere

- ažuriranje postojećih smjernica za sigurnosnu zaštitu luka kako bi se na odgovarajući način obuhvatile sve relevantne prijetnje
- zajednički razvoj s ESVD-om regionalnih okvira za suradnju s trećim zemljama radi poboljšavanja sigurnosti luka te rad na boljem usklađivanju carinskih provjera u lukama EU-a i boljim sigurnosnim protokolima širom svijeta
- prijedlog okvira EU-a za sigurnosne provjere lučkih radnika
- uspostava foruma za tijela država članica za kibernetičku sigurnost i pomorska/lučka tijela radi razmjene informacija i najboljih praksi
- koordinirana procjena sigurnosnih rizika na razini Unije kako bi se utvrdili kibernetičkosigurnosni rizici i preporučile odgovarajuće mjere za njihovo ublažavanje

5. PRISTUP FINANCIRANJU I ULAGANJIMA

Samo će kombinacija financiranja sredstvima EU-a te nacionalnih i privatnih sredstava, uz potporu predvidljivih regulatornih okvira i alata za smanjenje rizika, omogućiti uspješan odgovor na izazove s kojima se suočavaju luke i njihovu prilagodbu novim uvjetima. Dionici

⁵³ <https://www.emsa.europa.eu/publications/inventories/download/7660/5074/23.html>

su iznijeli procjene potreba za ulaganjima⁵⁴ na temelju povećanih trgovinskih tokova, rada na dekarbonizaciji, povećanja veličine plovila te potreba za održivošću i otpornošću. Problemi uključuju pristup sigurnom financiranju, sve veće troškove te dugotrajne i skupe postupke izdavanja dozvola.

Javnim financiranjem, u skladu s pravilima o državnim potporama ako su primjenjiva, smanjuju se rizici za privatne ulagače i omogućuju projekti od velike važnosti za društvo. Međutim, javna su sredstva ograničena i **moraju biti ciljana kako bi njihov učinak bio što veći (vidjeti Prilog 1. za načela financiranja).**

EU je od 2014. u lučke projekte u području energetike, održivosti, povezivosti, inovacija i drugih aspekata iz nekoliko instrumenata (uključujući CEF, EFRR i kohezijske programe, Obzor 2020. i Obzor Europa) uložio oko 10 milijardi EUR za uvođenje i više od 200 milijuna EUR za istraživanje i inovacije⁵⁵. Komisija će **u pozivu na podnošenje prijedloga u okviru CEF-a za 2026. kao prioritet postaviti i potporu razvoju opskrbe električnom energijom s kopna u lukama.**

U sljedećem višegodišnjem financijskom okviru (2028. – 2034.) ulaganja u luke mogu se poduprijeti nizom instrumenata: iz predloženog **Europskog fonda za konkurentnost (ECF)** mogu se podržati ulaganja u čistu, sigurnu, multimodalnu i suverenu digitaliziranu lučku infrastrukturu, nadogradnju i opremu s dvojnog namjenom, uključujući infrastrukturu za punjenje i plave tehnologije. **Instrument za povezivanje Europe 2028. – 2034. (CEF3)**, s predloženim proračunom od 51,5 milijardi EUR za promet, bit će ključan za te svrhe, pri čemu su luke jedan od prioriteta za prekogranično povezivanje⁵⁶. Budućim programom **Obzor Europa za razdoblje 2028. – 2034.** trebale bi se podupirati inovacije u lukama.

Jedan od specifičnih ciljeva predložene uredbe kojom se uređuju **nacionalni i regionalni partnerski planovi** uključuje mjere za poboljšanje prometne infrastrukture Unije i doprinos dovršetku mreže TEN-T uz dekarbonizaciju i poboljšanje povezivosti, sigurnosti i pristupačnosti za udaljena, rubna i slabije povezana područja. S pomoću dostupnih sredstava **države članice i regije moći će, ovisno o lokalnim potrebama i okolnostima, pomagati razvoj svojih luka.**

Kako je utvrđeno u Industrijskoj pomorskoj strategiji EU-a, Inovacijski fond, koji se financira iz ETS-a EU-a, objavit će 2027. namjenski poziv na podnošenje prijedloga za pomorski sektor, koji će biti otvoren i za projekte u lukama.

Grupa Europske investicijske banke (Grupa EIB-a) u razdoblju od 2014. do 2025. pružila je potporu projektima u morskim lukama i lukama unutarnjih plovnih putova s približno 2,8 milijardi EUR vlastitih sredstava, među ostalim za projekte otpornosti na klimatske promjene, dekarbonizaciju, koheziju, inovacije, digitalizaciju, sigurnost i obranu, iskorištavanje

⁵⁴Procjena ESPO-a je 80 milijardi EUR: https://www.espo.be/media/ESP-3217_InvestmentStudyReport2024_LR.pdf

⁵⁵ CEF-T (3,9 milijardi EUR), CEF-E (856 milijuna EUR), programi EFRR-a i Kohezijskog fonda (3,7 milijardi EUR), Inovacijski fond (870 milijuna EUR), Obzor 2020. i Obzor Europa (218 milijuna EUR). U okviru programa InvestEU privučeno je 200 milijuna EUR za luke te 730 milijuna EUR za njihovu digitalizaciju i CCS. U nekoliko država članica znatna potpora projektima opskrbe električnom energijom s kopna i smanjivanju utjecaja luka na okoliš osigurana je iz Mehanizma za oporavak i otpornost (RRF).

⁵⁶ U okviru CEF-a za razdoblje 2028. – 2034. predložen je proračun od 29,9 milijuna EUR za specifične ciljeve u području energetike (COM(2025) 547).

obnovljivih izvora energije na moru i alternativna goriva⁵⁷. **Komisija će zatražiti od savjetodavne službe EIB-a potporu za izgradnju kapaciteta posebno za male i srednje luke u mreži TEN-T.** Nadalje, Komisija će **suradivati s nacionalnim razvojnim bankama i institucijama te privatnim financijskim dionicima kako bi pronašla dodatna rješenja za financiranje** u skladu s prioritetima, kriterijima i uvjetima utvrđenima u ovoj Strategiji.

Danas svjedočimo promjenama lučke industrije, po svojoj prirodi dinamične i globalne, i njezinu širenju izvan tradicionalnih područja poslovanja, uključujući nove tehnologije i inovacije koje otvaraju nove mogućnosti. Mnoge luke već se uspješno diversificiraju, a postoji potencijal za daljnji rast. **Luke EU-a trebale bi se razvijati na temelju inovativnih strategija usmjerenih na budućnost, uključujući integraciju najsuvremenijih tehnologija i inovativnih održivih praksi.** Posebno bi male i srednje luke trebale iskoristiti poslovne prilike koje se otvaraju u kontekstu energetske tranzicije i digitalizacije.

6. SOCIJALNA KOHEZIJA, VJEŠTINE I KVALITETNA RADNA MJESTA

6.1. Luke kao veze

Luke su ključni pokretači gospodarskog razvoja i omogućuju otpornost, socijalnu i teritorijalnu koheziju arktičkih i obalnih područja, otoka i najudaljenijih regija i 20 milijuna građana EU-a koji tamo žive. Industrijski razvoj i inovativni pomorski klasteri u lukama jačaju lokalno gospodarstvo, a javni i privatni prostori na obali povećavaju privlačnost gradova. Pri tome može doći do jagme za prostor i negativnog utjecaja na okoliš u gusto naseljenim područjima.

Komisija će **nastaviti podupirati teritorijalnu koheziju i povezanost otoka i najudaljenijih regija**, posebno onih s demografskim problemima, financiranjem u okviru kohezijske politike i Instrumenta za povezivanje Europe za prometni sektor (CEF-T) te **poziva države članice da podupiru infrastrukturu, čistu energiju i čisto gorivo, sigurnost i poboljšanja održivosti za male i srednje luke**, posebno na otocima, u udaljenim i najudaljenijim regijama. Komisija će **uključiti mjere politike za povećavanje gospodarskih, okolišnih i socijalnih koristi od luka za lokalne zajednice** u okviru predstojećih komunikacija „Strategija za obalne zajednice” i „Strategija za otoke”. Interakcije između luka i gradova podrazumijevaju održavanje ravnoteže između gospodarskih, okolišnih i socijalnih čimbenika. Komisija će **intenzivirati dijaloge i podupirati razvoj najboljih praksi i smjernica za poboljšanje odnosa luka i gradova**⁵⁸. Nadalje, Komisija predlaže novi plan za konkurentnost malih i srednjih luka.

6.2. Kvalificirana radna snaga i sigurni radni uvjeti u lukama EU-a

Kvalificirana radna snaga čija se znanja kontinuirano moderniziraju ključna je za pravednu, čistu i digitalnu tranziciju u lukama i uspješno plavo gospodarstvo, među ostalim i u lokalnim zajednicama oko luka. Nova Strategija za generacijsku obnovu u području plavog gospodarstva u okviru Europskog pakta o oceanima, planirana za 2027., pomoći će u razvoju **kvalificirane radne snage sljedeće generacije u svim sektorima plavog gospodarstva, uključujući luke.**

⁵⁷ <https://www.eib.org/en/products/index: What we offer>.

⁵⁸U okviru misije EU-a za klimatski neutralne i pametne gradove, misije EU-a „Obnova naših oceana i voda”, Europskog pakta o oceanima, Strategije za obalne zajednice, pristupa „od izvora do mora” iz Strategije za otpornost vodoopskrbe. Inicijativama EU-a za gradove, kao što su Sporazum za zelene gradove i Sporazum gradonačelnika, potiče se ostvarivanje ambicioznih ciljeva u području okoliša i klime u lučkim gradovima.

U okviru ojačanog Pakta za vještine, najavljenog u Uniji vještina, Komisija potiče **socijalne partnere, luke i druge dionike, uključujući relevantne centre za osposobljavanje, da uspostave namjensko partnerstvo za vještine za lučki sektor** kako bi se predvidjele potrebe za vještinama, riješio problem deficitarnih zanimanja, promicale inicijative za usavršavanje i prekvalifikaciju⁵⁹ i uključiv pristup kvalitetnim radnim mjestima, posebno za žene i mlade. Pomorska industrija, uključujući luke, poziva se na **suradnju u širokom partnerstvu za digitalni ekosustav u okviru Pakta za vještine** kako bi se poticalo digitalno usavršavanje u lučkom sektoru te na **preuzimanje obveza u okviru Akademije za vještine u području kibernetičke sigurnosti i upotrebu alata Europskog okvira za vještine u području kibernetičke sigurnosti (ECSF) za lučko osoblje**. Komplementarne mjere u okviru Industrijske pomorske strategije EU-a za povećanje privlačnosti karijera u klasteru pomorskog prometa i promicanje mobilnosti između radnih mjesta na moru i kopnu također su vrlo važne za lučki sektor.

Pravna stečevina EU-a o sigurnosti i zdravlju na radu primjenjuje se na luke. Nadalje, jačanje suradnje između nacionalnih lučkih uprava, inspektorata rada i agencija za pomorsku sigurnost, uključujući prekograničnu suradnju uz potporu Europskog nadzornog tijela za rad, ključno je za zaštitu radnika.

Nedavnim izmjenama⁶⁰ dodatno je pojašnjena primjena pravila o istraživanju nesreća u pomorskom prometu u kojima sudjeluju lučki radnici na brodovima. Direktivom o nadzoru države luke⁶¹ predviđa se sustav ciljanih nasumičnih provjera usklađenosti plovila koja pristaju u luke EU-a. Kako bi se dodatno poboljšala sigurnost, **Komisija će uz sudjelovanje socijalnih partnera pripremiti smjernice o primjeni zakonodavstva o pomorskoj sigurnosti na lučke radnike na brodovima**. EU će podupirati daljnja istraživanja i smjernice o **sigurnom postupanju s alternativnim, obnovljivim, niskougljičnim gorivima i gorivima s nultim emisijama ugljika u lučkim područjima** u okviru programa Obzor Europa, a **Komisija će pripremiti smjernice i materijale za osposobljavanje za sigurno postupanje s alternativnim gorivima u lukama**.

EU će nastaviti promicati visoke sigurnosne standarde i zaštitu radnika, socijalni dijalog i dobre prakse, među ostalim u međunarodnim forumima. **Države članice potiče se da podupiru poboljšanja sigurnosti i održivosti⁶² u lukama te da osiguraju provedbu i poštovanje radnog zakonodavstva Unije i nacionalnog radnog zakonodavstva te kolektivnih ugovora.**

Glavne mjere

- *potpora malim i srednjim lukama i poseban plan za njih (Prilog 2.)*
- *podupiranje razvoja kvalificirane radne snage sljedeće generacije u svim sektorima plavog gospodarstva, uključujući luke, mjerama u okviru Strategije za generacijsku obnovu u području plavog gospodarstva*

⁵⁹ Nadovezujući se na inicijative kao što su Preporuka Vijeća o pravednoj tranziciji prema klimatskoj neutralnosti, Akt o industriji s nultom neto stopom emisija (uključujući akademije za industriju s nultom neto stopom emisija) i Plan za kvalitetna radna mjesta.

⁶⁰ <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/3017/oj>

⁶¹ <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/3099/oj>

⁶²Uključujući Direktivu 2012/18/EU (Seveso), Direktivu 2014/34/EU (ATEX), Direktivu 1999/92/EZ (sigurnost i zaštita zdravlja radnika), Direktivu (EU) 2024/1788 (paket o plinu i vodik).

- *podupiranje socijalnih partnera i relevantnih dionika u uspostavi Pakta za vještine za lučki sektor u pitanjima usavršavanja, prekvalifikacije i uključivanja radnika*
- *priprema smjernica o primjeni zakonodavstva o pomorskoj sigurnosti na lučke radnike na brodovima*
- *priprema smjernica za sigurno postupanje s alternativnim gorivima u lukama*

7. ZAKLJUČAK

U ovoj se Strategiji ističe vitalna uloga luka za gospodarstvo EU-a i naše društvo. Utvrđuje se okvir za otpornost lučkog sektora EU-a na buduće promjene, poboljšanje njegove konkurentnosti i proširenje uloge koju luke imaju u društvu na siguran, zaštićen i održiv način te za povećanje otpornosti, vojne mobilnosti te kibernetičke i gospodarske sigurnosti. Komisija se zajedno sa svim navedenim dionicima zalaže za njezinu djelotvornu provedbu i ostvarenje njezinih ciljeva. U tu će svrhu Komisija osnovati **Odbor za pomorsku industriju i luke na visokoj razini**, kojim će predsjedati nadležni povjerenik i izvršni potpredsjednici, s ciljem kontinuirane razmjene informacija o provedbi mjera navedenih u **Industrijskoj pomorskoj strategiji EU-a i Strategiji EU-a za luke** te prikupljanja povratnih informacija o kretanjima na tržištu.

PRILOG 1.: Načela financiranja⁶³

A) Zajednička načela za lučke projekte EU-a u svim relevantnim tokovima financiranja EU-a:

- Javno financiranje trebalo bi biti usmjereno na postizanje najvećeg i najpovoljnijeg učinka za društvo i građane i u skladu s primjenjivim pravilima o državnim potporama.
- Bespovratna sredstva trebala bi se dodjeljivati samo za projekte koji su od jasnog javnog interesa i tako poticati privatna ulaganja i smanjiti rizik za njih.
- Javni prioriteti trebali bi uključivati otpornost ključnih lanaca opskrbe i logistike, povezivanje, opskrbu zelenim gorivima, opskrbu i punjenje električnom energijom s kopna, elektrifikaciju luka i priključivanje na mrežu, zelenu infrastrukturu i održive lučke operacije, mogućnost dvojne (civilne i vojne) namjene te fizičku i digitalnu sigurnost luka, borbu protiv kriminala i trgovine drogom, stvaranje prilika za zapošljavanje u obalnim zajednicama, kružno gospodarstvo, smanjivanje stvaranja otpada i recikliranje.
- Posebnu pažnju trebalo bi posvetiti malim i srednjim lukama po otocima i obalnim i najudaljenijim regijama, ovisno o njihovim potrebama, a posebno u pogledu poboljšanja sigurnosti, elektrifikacije i pristupa mrežama.
- Trebalo bi poticati razvoj rješenja na razini EU-a i intenzivirati njihovo uvođenje.
- Stvaranje otporne mreže luka radi osiguravanja ključnih lanaca opskrbe i logističkih lanaca, vojne mobilnosti i povezanosti, uključujući otoke i najudaljenije regije, te zaštita morskih luka EU-a od međunarodnih prijetnji.
- Luke EU-a koje su izravno izložene nepoštenom tržišnom natjecanju s lukama trećih zemalja trebale bi imati pristup financiranju za zelenu infrastrukturu i lučku opremu.
- Javno financiranje subjekata u lukama EU-a koje su pod izravnom ili neizravnom kontrolom interesa trećih zemalja trebalo bi pomno provjeravati u slučajevima povezanima sa sigurnošću EU-a i interesima javnog poretka, uključujući kritičnu infrastrukturu ili infrastrukturu s dvojnou namjenom.
- Trebalo bi poticati rješenja za potporu inovacijama i otpornosti u EU-u te ispitati mogućnosti sinergija među sektorima.
- Trebalo bi uzimati u obzir moguće sigurnosne koristi od oslanjanja na pružatelje tehnologija i usluga iz EU-a ili zemalja istomišljenica.
- Rješenja koja predlažu akteri u zemljama proširenja trebalo bi smatrati dijelom šireg lanca opskrbe EU-a.

B) Vodeća načela za potporu lučkim projektima u trećim zemljama:

- Usredotočiti se na uzajamno korisna partnerstva sa zajedničkim prioritetima, kao što su provedba zajedničkih standarda, izgradnja kapaciteta za regulatorne mjere, proširenje infrastrukture za čista goriva, zaštita okoliša, bioraznolikosti i klime, prioriteti proširenja, pomorska i lučka sigurnost i zaštita te borba protiv trgovine drogom i ljudima te drugih vrsta upotrebe lučke infrastrukture u nezakonite i kriminalne svrhe. Osigurati pošteno tržišno natjecanje, poštovanje ljudskih prava,

⁶³ Ovim se Prilogom ne dovode u pitanje zakonodavni postupci koji se odnose na donošenje višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2028. – 2034.

socijalnih i okolišnih standarda, zaštitu klime te poštovanje zahtjeva u pogledu sigurnosti i zaštite.

- Zaštititi konkurentnost EU-a (uključujući provjeru konkurentnosti, to jest provjeru financijskih potpora lučkim projektima koji bi negativno utjecali na aktivnosti u lukama EU-a unutar 300 nautičkih milja).
- Pridonosi ciljevima politike EU-a u pitanjima povezivosti i trgovine, uvoza/izvoza kritičnih sirovina ili obnovljivih goriva i druge robe od ključne važnosti za gospodarstvo EU-a.
- Osigurati da relevantni međunarodni sporazumi između EU-a i trećih zemalja sadržavaju pravedne uvjete za pristup tržištu lučkih usluga i usluga terminala te za koncesije za pružanje tih usluga, s jasnim mehanizmima za praćenje njihove primjene.
- Podržati poštovanje ambicioznih obvezujućih međunarodnih sporazuma u IMO-u.

PRILOG 2.: Novi plan za konkurentnost malih i srednjih luka

Male, srednje i otočne luke važan su dio europskog lučkog sustava i imaju velik potencijal. Služe obalnim zajednicama i održavaju povezanost i teritorijalnu koheziju, a istodobno povezuju regionalna gospodarstva i doprinose prioritetima Unije na lokalnoj i regionalnoj razini. Imaju ulogu i u strateškoj autonomiji Unije, posebno u energetici i ključnim lancima opskrbe, te podupiru plavo gospodarstvo, uključujući ribarstvo, kao i važne i specijalizirane tržišne segmente kao što su prijevoz putnika, energetika i odobalna električna energija. Stoga se u ovoj Strategiji posebna pozornost posvećuje malim i srednjim lukama, među ostalim u vezi s pojednostavnjenjem, inovacijama, europskim pomorskim prostorom, elektrifikacijom i sigurnošću. Strategija za obalne zajednice dodatno će poduprijeti konkurentnost i diversifikaciju obalnih regija, s posebnim naglaskom na malim lukama. U **Planu Komisije za energetske tranzicije u ribarstvu i akvakulturi EU-a** posvetit će se pažnja i upotrebi energije iz obnovljivih izvora u malim lukama, a poduprijet će se i razvoj usklađene metodologije EU-a za mjerenje potrošnje energije i emisija u lukama. Pružit će se i ciljana potpora i smjernice.

- **posebni prioritet za financiranje, financiranje iz kohezijske politike i izgradnja financijskih kapaciteta te priprema projekata** u savjetodavnom centru EIB-a
- **bolja potpora država članica** prema Odluci o uslugama od općeg gospodarskog interesa
- **promicanje elektrifikacije industrijskih lokacija i klastera** u sklopu predstojećeg Akcijskog plana za elektrifikaciju
- **pilot-projekti za integraciju alternativnih izvora energije** (potencijalno financiranje iz Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu)
- **platforma BlueInvest** za potporu testiranju novih tehnologija, istraživanje tržišta, tehničku pomoć i prikupljanje sredstava
- **savjeti i izgradnja kapaciteta za kibernetičku sigurnost**
- **proširenje Saveza luka** radi razmjene **najboljih praksi i savjeta za borbu protiv trgovine drogom i kriminalnih aktivnosti**
- **predstojeći Plan rada za europski pomorski prostor (EMS)** baviti će se i razvojem održivih i zelenih čvorišta za pomorske veze na kraćim relacijama te suradnjom među lukama, s naglaskom na manjim lukama
- **Akcijski plan za promet unutarnjim plovnim putovima za razdoblje 2028. – 2034.** uključivat će posebne mjere za promicanje razmjene znanja i potporu lukama unutarnjih plovnih putova.

PRILOG 3.: Popis mjera i smjernice

Stup I. – JAČANJE KONKURENTNOSTI, INOVACIJA I DIGITALIZACIJE

Komisija će:

- od 2026. davati prioritet uzajamno korisnim inicijativama u lukama trećih zemalja u skladu s jasnim vodećim načelima,
- od 2026. primjenjivati načela ove Strategije u pregovorima o međunarodnim sporazumima i okvirima suradnje,
- od 2026. u pregovorima o sporazumima o slobodnoj trgovini i dalje nastojati omogućiti pristup tržištima i, zajedno s Europskom službom za vanjsko djelovanje (ESVD), surađivati s trećim zemljama na ostvarenju pravednih uvjeta ulaganja i pristupa poduzeća iz EU-a lučkoj infrastrukturi i operacijama,
- od 2026. podupirati države članice u njihovu radu na međunarodnoj normizaciji u okviru novog područja rada „Inovativne luke i terminali” u okviru Foruma na visokoj razini za europsku normizaciju,
- do 2028. izraditi smjernice za države članice za procjenu stranih ulaganja u skladu s međunarodnim obvezama EU-a i okvir za identifikaciju i praćenje stranih ulaganja u lukama EU-a,
- od 2026. staviti veći naglasak na uvođenje nakon pilot-faze u budućim inicijativama programa Obzor Europa, uključujući vodeću temu „Luke budućnosti”,
- jačati tehnološko vodstvo Unije u korištenju alternativnih goriva, elektrifikaciji, projektiranju i modernizaciji opreme, energetske učinkovitosti i digitalizaciji, uključujući sustave za pretvorbu energije, kružnost i digitalna rješenja,
- od 2026. nastojati povećati javno-privatnu suradnju u prioritetnim područjima unutar Okvirnog programa Obzor Europa za razdoblje 2028. – 2034.,
- 2026. postrožiti pravila o pristupu objektima za željezničke usluge,
- 2028. predložiti Akcijski program za prijevoz unutarnjim plovnim putovima za razdoblje 2028. – 2034., s naglaskom na luke unutarnjih plovnih putova,
- do 2028. pripremiti smjernice EU-a za učinkovitu razmjenu podataka u prijevoznom lancu,
- 2027., prema potrebi i s obzirom na ishod javnog savjetovanja, procijeniti je li potrebna izmjena pragova i pružiti dodatne smjernice s primjerima i interpretativnim pojašnjenjima pravila Uredbe o općem skupnom izuzeću, među ostalim za ulaganja u lučku infrastrukturu,
- 2026. preispitati smjernice EU-a o koncentracijama kako bi pružila jasne i ažurirane smjernice o primjeni pravila EU-a o koncentracijama na horizontalne i nehorizontalne učinke koncentracija.

Europski koordinator za europski pomorski prostor (EMS) će:

- kao prioritet u nadolazećem planu rada za EMS postaviti razvoj održivih i zelenih čvorišta i veza za pomorski promet na kraćim relacijama te promicati suradnju među lukama, s težištem na manjim lukama, nadogradnju pomorske infrastrukture i integraciju sa željeznicom i prometom na unutarnjim plovnim putovima,
- pomagati u planiranju otpornosti, putem radionica s drugim koordinatorima za europske prometne koridore, pri čemu će se ispitati mogućnosti pomorskog povezivanja i

povezivanja sa zaleđem u slučaju poremećaja prometa kroz velike luke na ključnim prometnim pravcima.

Države članice pozivaju se da:

- preuzmu vodeću ulogu u postavljanju globalnih tehničkih međunarodnih normi u relevantnim međunarodnim forumima, uključujući ISO,
- sprečavaju, ublažavaju i uklanjaju rizike povezane sa stranim vlasništvom i kontrolom nad strateškom infrastrukturu s dvojnou namjenom i povezanim operacijama,
- osiguraju mogućnost stjecanja privremene javne kontrole ili prava na korištenje strateške infrastrukture, imovine ili opreme s dvojnou namjenom u skladu s nacionalnim pravom,
- osiguraju potpunu i brzu provedbu potrebnih mjera iz Uredbe o vojnoj mobilnosti nakon njezina donošenja,
- pojednostavne postupke planiranja i izdavanja dozvola kako bi se omogućila brza primjena inovacija u lukama,
- daju viši prioritet poboljšanju dostupnosti i kapaciteta veza sa zaleđem željeznicom i unutarnjim plovnim putovima,

pojednostavne postupke prostornog planiranja i izdavanja dozvola kako bi se omogućio brz razvoj dodatnih područja za potrebe luka.

Dionici iz sektora potiču se da:

- pomažu u primjeni i širenju znanja iz istraživanja koja financira EU, razmjenjuju najbolje prakse i razvijaju partnerstva i nove poslovne modele, i to ne samo za specifične/lokalne potrebe nego i šire, i da općenito odgovaraju na zahtjeve tržišta, uključujući potrebe malih i srednjih luka.

Države članice i dionici pozivaju se da:

- primjenjuju vodeća načela utvrđena u ovoj strategiji i na svoje inicijative te da poboljšaju opću koordinaciju i razmjenu informacija,
- pojednostavne postupke planiranja i izdavanja dozvola kako bi se omogućila brza primjena inovacija u lukama,
- daju viši prioritet vezama sa zaleđem željeznicom i unutarnjim plovnim putovima,
- nastoje postići ravnotežu između povrata ulaganja za privatne operatore i odgovarajućih ugovornih obveza (trajanje, transparentni i pravedni uvjeti za produljenje, klauzule o fleksibilnosti) kako bi se osigurala otpornost, sigurnost, zaštita i smanjenje emisija.

Stup II. – POTICANJE ENERGETSKE TRANZICIJE, ODRŽIVOSTI I ČISTE INDUSTRIJE

Komisija će:

- 2026. nastaviti pratiti uvođenje opskrbe električnom energijom s kopna i u predstojećem Akcijskom planu za elektrifikaciju uvesti nove mjere za potporu elektrifikaciji luka te promicati veću transparentnost određivanja cijena električne energije s kopna,
- iskoristiti mogućnosti provedbe T-MED-a za potporu održivoj energetskej povezanosti sredozemnih luka,

- u predstojećem paketu mjera za energetske uniju razmotriti kako promicati dostupnost održivih goriva u lukama,
- u predstojećoj reviziji Uredbe o infrastrukturi za alternativna goriva razmotriti mjere za ubrzavanje uvođenja infrastrukture za alternativna goriva u pomorskom prometu,
- koordinirati napore država članica i olakšavati razmjenu najboljih praksi, moguće i, među ostalim, putem smjernica,
- do kraja 2026. procijeniti kapacitet infrastrukture i buduće potrebe za opskrbom obnovljivim i niskougljičnim gorivima u lukama i za luke putem Saveza za obnovljiva i niskougljična goriva,
- 2026. naručiti studiju u okviru Zajedničkog poduzeća za čisti vodik kako bi se poduprle aktivnosti Komisije u globalnoj koaliciji za vodik u lukama,
- od 2026. podupirati partnerstva s lukama, lokalnim tijelima i industrijskim klasterima,
- poticati veću suradnju između luka, energetskih poduzeća, mrežnih operatora i lokalnih tijela te pružati neformalne smjernice o protumonopolskim pitanjima,
- do 2027. organizirati niz ciljanih radionica za luke,
- revidirati Delegirani akt o taksonomiji klimatski održivih djelatnosti kako bi se poboljšala upotrebljivost kriterija tehničke provjere te ih pojednostavniti i ažurirati u skladu s političkim, zakonodavnim i tehnološkim promjenama,
- težiti sustavnijem mjerenju emisija i izvješćivanju o njima u lučkim područjima.

Države članice pozivaju se da:

- podupiru bežične tehnologije i rješenja pametne mreže, digitalizirane postupke i bolje iskorištavanje postojeće mrežne imovine,
- promiču rješenja za upravljanje potražnjom, posebno za male i srednje luke,
- povećaju sinergije između mreža TEN-T i TEN-E i drugih planova elektroenergetske mreže te u tom kontekstu uključe potrebe na kopnu, kako je navedeno u nacionalnim planovima razvoja mreže odnosno predstojećim planovima razvoja odobalne mreže,
- u nacionalnim postupcima i pojedinačnim procjenama polaze od pretpostavke da je infrastruktura elektroenergetske mreže, uključujući opskrbu električnom energijom s kopna u lukama, prevladavajući javni interes,
- usmjere dio prihoda od ETS-a u ulaganja u dekarbonizaciju pomorskog prometa u pomorskom klasteru u Europi,
- podupiru strukturiranu suradnju između luka i lokalnih industrijskih klastera radi promicanja obnovljivih izvora energije, dijeljenja energije, oporabe otpadne topline, rješenja za skladištenje i razvoja energetskih zajednica usmjerenih na luke,
- poštuju, ako je relevantno, odredbe Okvirne direktive o vodama koje se odnose na razvoj luka i osiguraju pravodobnu provedbu novih pravila o okolišu u pogledu onečišćenja mora uzrokovanog pomorskim prometom u lukama,
- pri provedbi svojih nacionalnih energetskih i klimatskih planova i nacionalnih programa kontrole onečišćenja zraka pozornost posvete emisijama stakleničkih plinova i onečišćujućih tvari u zraku u lukama.

Stup III. – ZAŠTITA I SIGURNOST LUKA

Komisija će:

- do 2027. ažurirati postojeće smjernice za zakonodavstvo o pomorskoj sigurnosti kako bi se na odgovarajući način obuhvatile sve relevantne prijetnje,
- do kraja 2026. raditi s državama članicama EU-a na izradi ažuriranih međunarodnih smjernica u okviru Međunarodne pomorske organizacije,
- do kraja 2026. predstaviti Strategiju EU-a za borbu protiv korupcije,
- 2027. predložiti okvir EU-a za sigurnosne provjere lučkih radnika,
- 2027. proširiti rad na sigurnosti i na luke unutarnjih plovni putova, uključujući one koje nisu obuhvaćene ISPS Pravilnikom, u suradnji s komisijama za rijeke,
- 2027. objaviti najbolje prakse za sprečavanje trgovine drogom i istražiti mogućnosti za daljnju suradnju sa zemljama kandidatkinjama,
- do 2027. zajedno s ESVD-om razviti regionalne okvire za suradnju s trećim zemljama radi poboljšavanja sigurnosti luka te raditi na boljem usklađivanju carinskih provjera u lukama EU-a i boljim sigurnosnim protokolima širom svijeta,
- do 2027. raditi na javno-privatnoj dvosmjernoj razmjeni informacija između carinskih i pomorskih logističkih poduzeća,
- biti spremna procijeniti u kojoj se mjeri protumonopolskim instrumentima može poduprijeti primjena smjernica ili najboljih praksi koje je razvio Europski savez luka,
- 2026. predložiti europski integrirani okvir za otpornost na klimatske promjene,
- od 2026. podupirati istraživačke i razvojne inicijative za osiguravanje razmjene i pohrane podataka za luke i dionike duž multimodalnih logističkih lanaca,
- od 2026. promicati i podupirati rješenja za suverenitet EU-a nad podacima na kojima se temelji njegov ključni civilni i vojni prijevoz te nastojati surađivati sa zemljama istomišljenicima,
- 2027. nastaviti surađivati s IMO-om na uspostavi usklađenih globalnih standarda kibernetičke sigurnosti za pomorski sektor u obliku neobveznog Kodeksa o kibernetičkoj sigurnosti,
- do 2027. ažurirati ENISA-ine Smjernice za upravljanje kibernetičkim rizicima za luke,
- do 2027. provesti koordiniranu procjenu sigurnosnih rizika na razini Unije kako bi se utvrdili kibernetičkosigurnosni rizici i preporučile odgovarajuće mjere za njihovo ublažavanje,
- do 2027. uspostaviti forum za tijela država članica za kibernetičku sigurnost i pomorska/lučka tijela radi razmjene informacija i najboljih praksi.

Države članice pozivaju se da:

- kao prioritet postaviti provedbu zakonodavstva o pomorskoj sigurnosti, primjenjujući najbolje prakse naučene u okviru javno-privatnog partnerstva Europskog saveza luka za borbu protiv organiziranog kriminala (uključujući trgovinu drogom) i korupcije te porade na sigurnosti luka u cjelini,
- kao prioritete postaviti interoperabilnost luka unutar željezničkog sustava EU-a te postizanje „dobrog plovnog statusa” unutarnjih plovni putova do 2030.,
- uključiti luke u provedbu Direktive o otpornosti kritičnih subjekata (Direktiva CER),
- osiguravaju da se kritičnom robom rukuje i da se ona skladišti u skladu sa zahtjevima za vojnu mobilnost, Strategijom EU-a za stvaranje zaliha i sustavom sigurnosti opskrbe u skladu s Programom za europsku obrambenu industriju,

- optimiziraju popisivanje, razmjenu informacija i koordinaciju kako bi stvorile i zaštitile zalihe te kako bi se poremećaji sveli na najmanju moguću mjeru, te da u obzir uzmu i posebne uloge manjih luka.

Države članice i dionici pozivaju se da:

- izrade planove za otpornost na klimatske promjene i razmjenjuju najbolje prakse o mjerama za otpornost na klimatske promjene u lukama,
- zaštite i ojačaju ranjivu infrastrukturu, sredstva i opremu, uklone uska grla te povećaju napore za jačanje svoje kritične infrastrukture,
- osiguraju dovoljnu redundanciju i kapacitet za prevladavanje kratkoročnih i srednjoročnih poremećaja u svojem logističkom lancu i opskrbi kritičnom robom, posebno kako bi omogućile da najranjiviji čvorovi u sustavu vojne mobilnosti dosegnu odgovarajuće razine operativnosti.

Koordinator za EMS će:

- pomagati u planiranju otpornosti pomorskih veza i veza sa zaleđem zajedno s drugim koordinatorima za europske prometne koridore.

Stup IV. – PRISTUP FINANCIRANJU I ULAGANJIMA

Komisija će:

- primijeniti načela financiranja koja su iznesena u Strategiji na sve instrumente financiranja, uključujući relevantne mjere za potporu za inovacije u lukama u okviru programa Obzor Europa za razdoblje 2028. – 2034.,
- u pozivu na podnošenje prijedloga u okviru CEF-a za 2026. kao prioritet postaviti potporu razvoju opskrbe električnom energijom s kopna u lukama,
- na najbolji način iskoristiti dostupna sredstva iz tekućeg VFO-a za potporu prioriteta ove Strategije,
- zatražiti od savjetodavne službe EIB-a, kroz JASPERS, potporu za izgradnju kapaciteta posebno za male i srednje luke u mreži TEN-T,
- surađivati s nacionalnim razvojnim bankama i institucijama te privatnim financijskim dionicima kako bi se pronašla dodatna rješenja za financiranje morskih luka, luka na unutarnjim plovnim putovima i prijevoznika.

Europska investicijska banka poziva se da:

- nastavi pružati financijsku i savjetodavnu potporu sektoru i sudjelovati u dijalogu s Komisijom, državama članicama, sufinancijerima i industrijom kako bi se realizirali prioriteti strategije i poboljšao pristup financiranju i tehničkoj pomoći za luke i poduzeća svih veličina, posebno za manje operatore, luke i MSP-ove u lučkom sektoru.

Države članice i regije pozivaju se da:

- ovisno o lokalnim potrebama i okolnostima, promiču razvoj svojih luka.

Dionici iz industrije pozivaju se da:

- razvijaju inovativne strategije usmjerene na budućnost i integriraju najsuvremenije tehnologije i inovativne održive prakse.

Stup V. – SOCIJALNA KOHEZIJA, VJEŠTINE I KVALITETNA RADNA MJESTA

Komisija će:

- nastaviti podupirati teritorijalnu koheziju i povezanost otoka i najudaljenijih regija, posebno onih s demografskim problemima,
- tijekom 2026. uključiti mjere politike za povećavanje gospodarskih, okolišnih i socijalnih koristi od luka za lokalne zajednice u predstojeće strategije za obalne zajednice i otoke,
- od 2026. intenzivirati dijaloge i podupirati razvoj najboljih praksi i smjernica za poboljšanje odnosa luka i gradova,
- 2026. poduprijeti male i srednje luke uz pomoć posebnog plana za njih (Prilog 2.),
- 2026. objaviti plan energetske tranzicije za ribarstvo i akvakulturu EU-a,
- 2027. pomoći u razvoju kvalificirane radne snage sljedeće generacije u svim sektorima plavog gospodarstva, uključujući luke, mjerama u okviru Strategije za generacijsku obnovu u području plavog gospodarstva,
- do 2027. pripremiti smjernice o primjeni zakonodavstva o pomorskoj sigurnosti na lučke radnike na brodovima,
- od 2026. podupirati daljnja istraživanja i smjernice na temu sigurnog postupanja s alternativnim, obnovljivim i niskougljičnim gorivima te gorivima s nultim emisijama ugljika u lučkim područjima u okviru programa Obzor Europa,
- do 2027. pripremiti smjernice i materijale za osposobljavanje za sigurno postupanje s alternativnim gorivima.

Države članice pozivaju se da:

- podupiru infrastrukturu, čistu energiju i čisto gorivo i poboljšanja sigurnosti i održivosti malih i srednjih luka, posebno na otocima, u arktičkim i najudaljenijim regijama,
- podupiru poboljšanja sigurnosti i održivosti u lukama te osiguraju provedbu i poštovanje radnog zakonodavstva Unije i nacionalnog radnog zakonodavstva te kolektivnih ugovora.

Socijalni partneri i drugi dionici iz sektora pozivaju se da:

- uspostave namjensko partnerstvo za vještine za lučki sektor kako bi se pružala potpora usavršavanju, prekvalifikaciji i uključivanju radnika.

Pomorska industrija poziva se da:

- sudjeluje u velikom partnerstvu za digitalni ekosustav u okviru Pakta za vještine kako bi podupirala digitalno usavršavanje u lučkom sektoru,
- preuzme obveze u okviru Akademije za vještine u području kibernetičke sigurnosti i da za lučke stručnjake upotrebljava alat Europskog okvira za vještine u području kibernetičke sigurnosti (ECSF).